

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK

JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedy JUDr. Michala Mazance a soudců JUDr. Petra Příhody a JUDr. Jana Passera v právní věci žalobce **Ing. T. K.**, zastoupeného Mgr. Liborem Holemým, advokátem v Rožnově pod Radhoštěm, Meziříčská 774, proti žalovanému **Finančnímu ředitelství v Ostravě**, se sídlem v Ostravě, Na Jízdárně 3, v řízení o žalobě proti rozhodnutí ze dne 2. 4. 2007, čj. 14130/150/2005, o kasační stížnosti žalobce proti rozsudku Krajského soudu v Ostravě ze dne 24. 1. 2008, čj. 22 Ca 200/2007 - 26,

t a k t o :

- I.** Kasační stížnost **s e z a m í t á .**
- II.** Žalobce **n e m á** právo na náhradu nákladů řízení.
- III.** Žalovanému **s e** právo na náhradu nákladů řízení **n e p ř i z n á v á .**

O d ů v o d n ě n í :

Finanční úřad v Kopřivnici vydal dne 10. 5. 2005 exekuční příkaz na prodej nemovitostí: rozestavěné stavby rodinného domu na parc. č. 1774, pozemku – zastavěné plochy a nádvoří parc. č. 1774, pozemku – trvalého travního porostu parc. č. 2773/4, pozemku – trvalého travního porostu parc. č. 2785/2, vše zapsané u Katastrálního úřadu pro Moravskoslezský kraj, katastrální pracoviště Nový Jičín, na LV č. 2092 pro katastrální území Trojanovice. Exekuční příkaz byl vydán k vymožení daňového nedoplatku ve výši 669 181 Kč a exekučních nákladů ve výši 13 382 Kč, celkem tedy částky 682 563 Kč.

Stejný finanční úřad rozhodnutím ze dne 7. 7. 2005 v rámci autoremedury vyhověl částečně odvolání žalobce proti exekučnímu příkazu; částečně zastavil výkon rozhodnutí u nemovitostí, u nichž uznal za prokázané, že patří do výhradního vlastnictví M. K. (manželky žalobce). Předmětem výkonu rozhodnutí napříště zůstal pouze spoluvlastnický podíl žalobce na pozemcích parc. č. 1774, 2773/4 a 2785/2.

Žalovaný odvolání proti tomuto rozhodnutí zamítl. Vyšel z tohoto skutkového stavu:

Žalobce vstoupil do manželství s M. K. dne 29. 4. 2000. Pozemky zahrnuté do exekuce manželé nabyli na základě kupních smluv uzavřených M. K. (jako kupující), a to ze dne 17. 10. 2000 (s věcněprávními účinky k 20. 11. 2000), a ze dne 12. 12. 2000 (s věcněprávními účinky k 13. 12. 2000).

Rozsudkem Okresního soudu v Novém Jičíně ze dne 25. 7. 2001 (právní moc 3. 9. 2001) bylo zúženo společné jmění manželů K. až na věci tvořící obvyklé vybavení domácnosti.

V návaznosti na tento rozsudek uzavřeli manželé dne 3. 9. 2001 smlouvu o vypořádání zúženého společného jmění manželů, v níž bylo mimo jiné smluveno, že pozemek parc. č. 2773/4 a pozemek parc. č. 2785/2 nabývá do svého výlučného vlastnictví M. K.; zároveň se zavázala zaplatit žalobci do 10. 9. 2001 částku 68 417 Kč.

Uvedené skutečnosti žalovaný hodnotil takto:

Zmíněné kupní smlouvy byly uzavřeny za trvání manželství, proto podle § 144 o. z. pozemky takto nabyté patřily do společného jmění manželů (SJM) K.. Dohoda týkající se vypořádání nemovitostí (předmětných pozemků) není účinná, neboť na jejím základě nebyl proveden vklad vlastnického práva k pozemkům do katastru nemovitostí. Uplynutím tří let od zúžení SJM soudem se uplatnila zákonná domněnka dle § 150 odst. 4 o. z., a majetek patřící do SJM se stal podílovým spoluvlastnictvím žalobce a jeho manželky. Jiná situace nastala dle žalovaného u rozestavěné stavby rodinného domu, která byla na základě čestného prohlášení manželů K. ze dne 4. 2. 2004 zapsána v katastru nemovitostí ve prospěch výlučného vlastnictví M. K. Ohledně této nemovitosti se tedy nadále exekuce nevedla. Žalovaný proto dovodil, že finanční úřad správně nařídil exekuci na spoluvlastnické podíly žalobce k výše specifikovaným pozemkům.

Krajský soud v Ostravě při svém rozhodování o žalobě vycházel (shodně s žalovaným) z § 143 a násl. o. z. Z § 149a a § 150 o. z. podle něho vyplývá, že dohoda o vypořádání SJM, týká-li se nemovitostí, nabývá účinnosti vkladem do katastru nemovitostí. K tomu však, zdůraznil krajský soud, v posuzované věci nedošlo, proto uplynutím zákonné lhůty se exekucí dotčené pozemky staly podílovým spoluvlastnictvím žalobce a jeho manželky. Napadené správní rozhodnutí žalovaného i rozhodnutí finančního úřadu proto shledal správné a žalobu jako nedůvodnou zamítl.

Soud neshledal důvodnou námitku žalobce, že vklad vlastnického práva k pozemkům ve prospěch M. K. nebylo možno na základě smlouvy o vypořádání zúženého SJM provést, neboť jeho manželka již na základě uvedených kupních smluv byla v katastru nemovitostí jako jejich výlučný vlastník zapsána. Podle krajského soudu však nic vkladu vlastnického práva nebránilo; navíc žalobce i jeho manželka museli vědět, že původní stav zápisu v katastru nemovitostí neodpovídá skutečnosti (nemohli tedy být ve smyslu § 11 zákona č. 265/1992 Sb. v dobré víře); nemovitosti byly kupními smlouvami z 17. 10. 2000 a 12. 12. 2000 nabyty do jejich SJM (§ 149a a 150 odst. 1 o. z.).

Ve včasné kasační stížnosti žalobce (stěžovatel) namítl důvody dle § 103 odst. 1 a) a d) s. ř. s. a uvedl, že má za to, že napadený rozsudek spočívá na nesprávném posouzení právní otázky, a dále, že v řízení před soudem i správním orgánem došlo k takové vadě řízení, která má za následek nezákonnost rozhodnutí o věci samé.

Podle názoru stěžovatele není on podílovým spoluvlastníkem nemovitostí, jejichž prodej byl v exekuci nařízen. Právní názor krajského soudu, že dohoda o vypořádání SJM z 3. 9. 2001 nenabyla účinnosti a že žádná zákonná překážka nebránila provedení vkladu výlučného vlastnického práva k těmto nemovitostem ve prospěch M. K., přestože již byla v katastru nemovitostí jako vlastníka zapsána, považuje za nesprávný.

Dohoda o vypořádání SJM nabyla účinnosti i přesto, že nebyl proveden vklad do katastru nemovitostí, neboť vzhledem k okolnosti, že M. K. již byla zapsána jako výlučný vlastník nemovitostí, takový vklad vůbec nemohl být proveden. Z § 1 odst. 1 a § 2 odst. 1 zákona č. 265/1992 Sb. vyplývá, že vlastnické právo a jiná práva „se zapisují“ do katastru nemovitostí; pokud již M. K. byla v katastru nemovitostí „zapsána“, nebylo možno další zápis provést, neboť zápis stávající odpovídal skutečnému stavu. Katastrální úřad by tedy neměl „co zapsat“.

Druhou kasační námitku blíže stěžovatel odůvodnil tím, že v řízení, správním i soudním bylo jako s účastníkem řízení jednáno s ním, nikoliv se správcem podniku stěžovatele, JUDr. J. S. Správce podniku byl ustanoven v rámci exekuce vedené pod sp. zn. 53 Nc 185/2003 u Okresního soudu v Novém Jičíně, který jejím provedením pověřil soudního exekutora JUDr. Milana Usnula. Soudní exekutor vydal dne 7. 7. 2003 exekuční příkaz na prodej podniku stěžovatele a zároveň ustanovil jeho správcem JUDr. S. Stěžovatel má za to, že také pohledávka, která je předmětem exekuce nařízené finančním úřadem, se vztahuje k jeho podniku, a pokud by tedy předmětné nemovitosti byly v podílovém spoluvlastnictví stěžovatele a jeho manželky, byl by i tento spoluvlastnický podíl součástí podniku.

Z výše uvedených důvodů navrhl stěžovatel rozsudek zrušit a věc vrátit Krajskému soudu v Ostravě k dalšímu řízení.

Žalovaný ve svém vyjádření navrhl kasační stížnost zamítnout. V otázce právního výkladu odkázal na svá předchozí podání v rámci řízení před krajským soudem a odůvodnění vlastního rozhodnutí, přičemž hlavní body znovu zopakoval. Poukázal zejména na tvrzení stěžovatele, že zápis v katastru nemovitostí „odpovídal skutečnému stavu“, které však dle názoru žalovaného není pravdivé: přestože M. K. byla zapsána jako výlučný vlastník nemovitostí, nelze tento stav označovat za správný. Žalovaný polemizoval o okolnostech provedení takového zápisu katastrálním úřadem, v každém případě však podle něho M. K., uzavřela-li zmíněné dvě kupní smlouvy za trvání manželství, a to před zúžením SJM, nemohla jimi nemovitosti nabýt do svého výlučného vlastnictví. Jestliže tyto nemovitosti byly následně zahrnuty do dohody o vypořádání SJM, je zřejmé, že ani sám stěžovatel nepochyboval o tom, že byly součástí jeho společného jmění manželů.

Ke druhé kasační námitce žalovaný předeslal, že byla stěžovatelem vznesena teprve v kasační stížnosti a je tudíž dle § 104 odst. 4 s. ř. s. nepřipustná. Krajský soud se namítanou skutečností nemohl zabývat proto, že v řízení před ním nebyla uplatněna, a nemohl ji zkoumat ani ze své úřední povinnosti: stěžovatelem tvrzená vada nebyla seznatelná ze spisu a i kdyby ano, nezakládala by nicotnost správního rozhodnutí. Žalovaný se z důvodu procesní opatrnosti vyjádřil i k věcné podstatě námitky a uvedl, že není zřejmé, o jaké hmotněprávní ustanovení stěžovatel tuto námitku opírá. Skutečnost, že je fyzická osoba současně podnikatelem, podle názoru žalovaného zajisté automaticky neznamená, že veškerý majetek této osoby je součástí podniku.

Nejvyšší správní soud přezkoumal napadené rozhodnutí krajského soudu v mezích důvodů vymezených stížnostními body (§ 109 odst. 3 s. ř. s.) a shledal kasační stížnost nedůvodnou.

Ze spisů vyplynuly následující skutečnosti:

Rozsudkem Okresního soudu v Novém Jičíně ze dne 25. 7. 2001 (právní moci nabyl 3. 9. 2001), čj. 7 C 46/2001 - 10, bylo společné jmění manželů Ing. T. K. a M. K. zúženo až na věci tvořící obvyklé vybavení společné domácnosti. Zúžení SJM se domáhala žalobkyně M. K. s odůvodněním, že žalovaný podniká na základě živnostenského oprávnění vydaného Městským úřadem ve Frenštátě p. R. dne 10. 7. 1996. Žalovaný s návrhem souhlasil. Soud návrhu vyhověl, neboť dospěl k závěru, že jsou pro to splněny podmínky stanovené v § 148 odst. 2 o. z.

Dne 3. 9. 2001 uzavřeli manželé K. „smlouvu o vypořádání zúženého společného jmění manželů“. Jak vyplývá z kopie smlouvy založené ve spise, účastníci tuto smlouvu datovali a podepsali; smlouva nebyla sepsána formou notářského zápisu či advokátem, postrádá rovněž doložku o ověření pravosti podpisu. V části II. je mj. uvedeno, že M. K. nabývá do svého výlučného vlastnictví pozemek parc. č. 2773/4 – trvalý travní porost, a pozemek parc. č. 2785/2 – trvalý travní porost. V částech III., IV., V. účastníci smlouvy upravili práva k obchodním podílům ve společnostech Green Mini s. r. o., FOKR Czech s. r. o. a VLAMA Trading s. r. o.

Z exekučního příkazu vydaného dne 10. 5. 2005 Finančním úřadem v Kopřivnici, čj. 35212/05/376921/5040, vyplývá, že exekuce byla nařízena k úhradě čtyř vykonatelných rozhodnutí – platebních výměrů ze dne 22. 3. 2005.

Spornou otázkou, která byla řešena v řízení správním i před krajským soudem, a která zůstala bez větších nuancí předmětem protikladných výkladů účastníků i v řízení o kasační stížnosti, je, zda pozemky postižené exekucí jsou v podílovém spoluvlastnictví stěžovatele a jeho manželky, či zda jsou výlučným vlastnictvím M. K.

K tomu Nejvyšší správní soud uvážil takto:

Dojde-li k zúžení SJM soudním rozhodnutím (dle § 148 odst. 1 a 2 o. z.) nebo smlouvou uzavřenou manžely formou notářského zápisu (§ 143a odst. 1 a 2 o. z.), provede se vypořádání společného jmění obdobně jako v případě jeho zániku (§ 149 odst. 2 o. z.). Vypořádáním se rozumí rozdělení majetku a závazků, které spadaly do SJM ke dni zániku manželství, resp. zúžení SJM.

K vypořádání může dojít zásadně trojím způsobem: dohodou manželů (§ 149a, § 150 o. z.), rozhodnutím soudu na návrh některého z manželů (§ 150 odst. 3 o. z.), popř. uplatněním zákonné domněnky (§ 150 odst. 4 o. z.).

Poslední z vypočtených možností se uplatní, jestliže manželé nevyužijí některou z prvních dvou variant ve lhůtě 3 let od zániku manželství (resp. od zúžení SJM). V zákonné lhůtě tedy musí být buď podán návrh na vypořádání SJM soudem (v této hmotněprávní lhůtě je nutno návrh doručit soudu, soud v ní však nemusí rozhodnout), nebo uzavřít dohodu za splnění všech zákonných podmínek.

Dohoda musí být uzavřena v písemné formě; na rozdíl od dohod dle § 143a či § 147 o. z. však nemusí být uzavřena formou notářského zápisu. Zákon nevyžaduje ani úředně ověřený podpis účastníků. Žalovaný se tedy mýlí v tom, že dohoda ze dne 3. 9. 2001 postrádala ověřený podpis jako jednu z povinných náležitostí pro vklad do katastru.

Žalovanému (a také krajskému soudu) je však nutno dát za pravdu v tom, že se stěžovatel dohody uzavřené jím a jeho manželkou nemůže s úspěchem dovolávat. Podle § 150 odst. 1 o. z. tam, kde náleží do SJM nemovitost, nabývá dohoda o vypořádání účinnosti vkladem do katastru nemovitostí. To také znamená, že dohoda, na jejímž základě nebyl proveden vklad práva do katastru nemovitostí, nemůže být s úspěchem namítána vůči třetím osobám.

Stěžovatel tvrdil, že vklad vlastnického práva k pozemkům zahrnutým do předmětné dohody nebylo možno navrhopat, neboť by byl neproveditelný s ohledem na skutečnost, že již byla jeho manželka jako výlučný vlastník zapsána. Takováto námitka nemůže být úspěšná.

Jak správně uvedl krajský soud, stěžovatel si byl vědom skutečnosti, že předmětné pozemky tvoří součást SJM. Lze tak usuzovat jednak proto, že je zařadil do dohody o vypořádání SJM, jednak nikdy netvrdil, že by existoval zákonný důvod (§ 143 odst. 1 o. z.), pro který by se staly výlučným vlastnictvím jeho manželky. Skutečnost, že M. K. podepsala obě kupní smlouvy sama a jako nový vlastník byla zapsána do katastru nemovitostí, sama o sobě nemá právní důsledky v podobě vyloučení těchto pozemků ze SJM. Předně uzavření kupní smlouvy, jíž se nabývá majetek bez souhlasu druhého manžela, není úkonem odporujícím § 145 odst. 2 o. z. Stěžovatel nikdy ani proti kupním smlouvám nebrojil. Ke vkladu vlastnického práva došlo na základě těchto smluv 20. 11. 2000 a 13. 12. 2000, tedy za trvání manželství a před zúžením SJM. V souladu s § 144 o. z. lze tedy jednoznačně dospět k závěru, že pozemky nabyté kupními smlouvami z 17. 10. 2000 a 12. 12. 2000 byly nabyty do společného jmění stěžovatele a jeho manželky.

Ve stejném dni, kdy nabylo právní moci rozhodnutí okresního soudu o zúžení SJM dle § 148 odst. 2 o. z. došlo k uzavření „smlouvy o vypořádání zúženého společného jmění manželů“. V čl. II se uvádí: „*M. K. nabývá do svého výhradního vlastnictví tyto nemovitosti: pozemek parc. č. 2773/4 – trvalý travní porost, o výměře 3295 m² a pozemek parc. č. 2785/2 – trvalý travní porost, o výměře 4754 m², zapsané v katastru nemovitostí u Katastrálního úřadu v Novém Jičíně pro obec a katastrální území Trojanovice. M. K. se zavazuje zaplatit Ing. T. K. z titulu nabytí výše uvedených nemovitostí částku 68 417 Kč, a to ve lhůtě do 10. 9. 2001.*“. Z citovaného textu vyplývá vědomí stěžovatele o tom, že předmětné pozemky spadaly do společného jmění, a jeho vůle, aby teprve na základě této smlouvy přešly do výlučného vlastnictví jeho manželky. Dále je z něho zřejmé, že na tuto dohodu je nutné aplikovat § 150 odst. 1 o. z. a dovodit, že tato dohoda nabude účinnosti teprve vkladem do katastru nemovitostí.

Podle stanoviska Nejvyššího soudu Cpjn 38/98 ze dne 28. 6. 2000, je třeba v tříleté lhůtě stanovené v § 150 odst. 4 o. z. podat návrh na vklad práva do katastru nemovitostí; po uplynutí této lhůty již nelze vklad povolit [§ 5 odst. 1 písm. e) zákona č. 265/1992 Sb.]. Provedení vkladu po uplynutí této lhůty brání skutečnost, že završením tří let od zániku (zúžení) SJM, nastala nevyratitelná domněnka dle § 150 odst. 4 o. z. podílového spoluvlastnictví, „*tedy právní vztah pojmově vylučující, aby jeho účastníci (podíloví spoluvlastníci) uzavřeli dohodu o vypořádání (v této době již neexistujícího) společného jmění. Podílovým spoluvlastníkům kterým se (bývalí) manželé ve vztahu k nemovitostem stali, totiž nesvědčí vlastnické právo k celým věcem, omezené pouze stejným právem druhého spoluvlastníka, jak tomu v případě věci ve společném jmění manželů, ale pouze právo k ideálnímu podílu na věci. Podílové spoluvlastnictví může být zrušeno a vypořádáno již jen způsoby uvedenými v § 141 a 142 o. z.*“. Stejný právní názor zaujal také Ústavní soud (I. ÚS 412/2000 ze dne 20. 8. 2000): „*Nehyl-li návrh na vklad podán, uplynutím lhůty nastoupila domněnka o vypořádání zakotvená 149 odst. 4 o. z. (pozn.: ve znění účinném do 31. 7. 1998), i když dohoda o vypořádání byla uzavřena. Zákon totiž nevyžadoval pouze uzavření dohody, ale spojoval nastoupení zákonné domněnky se skutečností, že nedošlo k vypořádání dohodou, přičemž pouhé uzavření dohody ještě neznamená vypořádání, proto že nadále zůstávají zachovány původní*

spoluvlastnické vztahy. Tyto závěry se mutatis mutandis uplatní též při vypořádání současného majetkového společenství manželů, tj. společného jmění (§ 150 odst. 4 o. z.)“.

Stěžovatel netvrdil, že by podal návrh na vklad vlastnického práva k pozemkům po uplynutí lhůty; dle jeho názoru nemohl tento návrh podat vůbec, neboť tomu bránil stav zápisu vlastnického práva k předmětným pozemkům v katastru nemovitostí. Jak již bylo uvedeno, této námitce nelze přisvědčit. Podle § 11 zákona č. 265/1992 Sb. „*ten, kdo vychází ze zápisu v katastru učiněného po 1. lednu 1993, je v dobré víře, že stav katastru odpovídá skutečnému stavu věci, ledaže musel vědět, že stav zápisů v katastru neodpovídá skutečnosti.*“. Stěžovatel a jeho manželka však věděli, že zápis v katastru nemovitostí neodpovídá skutečnému stavu.

Stanoví-li zákon jako podmínku nabytí účinnosti dohody o vypořádání týkající se nemovitostí provedení vkladu do katastru nemovitostí, je třeba bezvýhradně tuto podmínku dodržet. Zákon neumožňuje její nesplnění jakkoli zhojit. Tím méně dovoláním se nesprávnosti zápisu v katastru nemovitostí, kterou účastníci dohody sami způsobili. Žalovaný se ve svém vyjádření pozastavil nad tím, že katastrální úřad provedl vklad vlastnického práva M. K. za trvání SJM. K tomu je třeba upozornit, že katastrální úřad přezkouvává toliko skutečnosti uvedené v § 5 odst. 1 zákona č. 265/1992 Sb., resp. § 33 a násl. vyhlášky č. 190/1996 Sb. (pozn.: od 1. 3. 2007 § 36 a násl. vyhlášky Českého úřadu zeměměřického a katastrálního č. 26/2007 Sb.). Mezi tyto skutečnosti nepatří přezkouvání absolutní tím méně relativní neplatnosti právního úkonu, katastrální úřad také není povinen (resp. ani oprávněn) *ex officio* zkoumat majetkové vztahy mezi manžely.

Lze uzavřít, že žalovaný i krajský soud zastávali správný právní výklad a dospěli ke správnému závěru, že posuzované pozemky jsou na základě § 150 odst. 4 o. z. v podílovém spoluvlastnictví stěžovatele a M. K. a nic tedy nebránilo nařídít exekuci na prodej spoluvlastnického podílu stěžovatele.

Pouze pro úplnost kasační soud uvádí, že svou přezkumnou činnost zaměřil v intencích stěžovatelových námitek na pozemky parc. č. 2773/4 a parc. č. 2785/2 a ponechal stranou posouzení vlastnických vztahů k pozemku parc. č. 1774. Pouze obecně lze konstatovat, že ani ve vztahu k němu nedošlo k vypořádání SJM a stěžovatel ani netvrdil jakýkoli důvod svědčící výlučnému vlastnictví jeho manželky.

První námitku stěžovatele proto Nejvyšší správní soud zhodnotil jako nedůvodnou.

Druhou námitku, tj. tvrzenou vadu řízení před správním orgánem i soudem, spočívající v tom, že nebylo jednáno se správcem podniku stěžovatele, je třeba odmítnout jako nepřipustnou dle § 104 odst. 4 s. ř. s., neboť ji stěžovatel uplatnil teprve v kasační stížnosti, nikoli před krajským soudem, ačkoliv tak mohl učinit. Kasační soud se jí tedy nemohl meritorně zabývat.

Nejvyšší správní soud na základě výše uvedeného zhodnotil stížní námitky jako částečně nedůvodné, částečně nepřipustné. Jelikož v řízení nevyšly najevo ani žádné jiné vady, k nimž by musel přihlížet z úřední povinnosti (§ 109 odst. 3 s. ř. s.), kasační stížnost zamítl (§ 110 odst. 1 věta druhá s. ř. s.).

O náhradě nákladů řízení rozhodl soud v souladu s ustanovením § 60 s. ř. s. Stěžovatel nemá právo na náhradu nákladů řízení, neboť ve věci neměl úspěch, žalovanému správnímu orgánu, kterému by jinak jakožto úspěšnému účastníku řízení právo na náhradu nákladů příslušelo, náklady řízení nevznikly.

P o u ě n í : Proti tomuto rozhodnutí **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně 31. srpna 2009

JUDr. Michal Mazanec
předseda senátu